

Kansaneläkelaitoksen menettely lääkinällisen kuntoutuksen järjestämisessä ja puheterapian saatavuus

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerille osoittamassaan, 27.9.2022 päivätyssä kantelussaan Kansaneläkelaitoksen toimintaa lääkinällisen kuntoutuksen puheterapian järjestämisessä.

Kantelijan lapsen puheterapeutti ilmoitti päättävänsä Kansaneläkelaitoksen kustantaman puheterapian keväällä 2022. Sen jälkeen kantelijan lapsi ei ole saanut uutta puheterapiasuhdetta, vaikka kantelija on ottanut yhteyttä jokaiseen Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehneeseen puheterapeuttiin Keravan alueella. Kansaneläkelaitoksen asiantuntijat eivät ole pystyneet edistämään asiaa.

Kantelijan mukaan Kansaneläkelaitoksella on lakisääteinen velvollisuus järjestää tarvittavat terapiapalvelut. Puheterapian saatavuustilanne monella alueella on ollut jo vuosia heikko. Kansaneläkelaitos on kieltäytynyt toteuttamasta kantelijan ehdotuksesta puheterapiaa siten, että kantelijan lapsen aikaisempi puheterapeutti aloittaisi ohjauksellisen puheterapian etäterapiana satunnaisesti ja kantelijan lapsen toimintaterapeutti toimisi avustavana työntekijänä ja toteuttaisi harjoitteita kantelijan lapsen kanssa.

Kantelija on tehnyt asiasta hallintokantelun Kansaneläkelaitokselle 19.8.2022. Kansaneläkelaitos on vastauksessaan 19.9.2022 (713/034/2022) myöntänyt puheterapian saatavuusongelman, mutta ei ole siitä huolimatta korjannut asiaa. Kansaneläkelaitoksen mukaan vaihtoehtoi-

nen puheterapian toteutuksen ratkaiseminen edellyttäisi muiden tahojen vuoropuhelua ja vaikuttavuustutkimusta. Kantelijan näkemyksen mukaan Kansaneläkelaitoksen tulisi järjestää asiasta kehittämis- tai tutkimusrahoitushaku, koska se itse rahoittaa tämän tyyppistä tutkimusta. Kansaneläkelaitos on tuonut kanteluvastauksessaan esiin, että Itä-Suomen yliopistossa on aloitettu uusi koulutusohjelma puheterapeuteille. Kantelija huomauttaa, että tämä vaikuttaa puheterapeuttien saatavuusongelman vain vähän ja vasta pitkän ajan kuluttua.

Kantelija on 11.11.2022 päivätyssä lisäkirjoituksessaan todennut, että tilanne on ennallaan. Puheterapian puute on merkittävästi hidastanut kantelijan lapsen koulussa edistymistä, mikä ilmenee mm. siten, että opetettavia asioita on jouduttu karsimaan. Kantelija on päättänyt ostaa puheterapiapalvelut itse etäohjauksena kantelijan lapsen aikaisemmalta terapeutilta. Kantelija vaatii Kansaneläkelaitosta korvaamaan puheterapian ostamisesta aiheutuvat kulut täysimääräisesti.

SELVITYS

Kansaneläkelaitos on antanut 29.12.2022 päivätyyn selvityksen (dnro 151/030/2022), jonka liitteenä on Kansaneläkelaitoksen Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikön kuntoutusryhmän 22.12.2022 päivätty selvitys.

VASTINE JA LISÄKIRJOITUKSET

Kantelija on antanut 18.1.2023 päivätyyn vastineen selvityksestä.

Lisäksi kantelija on toimittanut lisäkirjoituksen 27.4.2023, jonka mukaan Kansaneläkelaitos on 20.4.2023 ilmoittanut tarvitsevansa hakijalta jatkohakemuksen käsittelyä varten hoitavan tahon toiminta- ja puheterapeutin arvioinnin sekä perustelut diagnooseista.

Lisäkirjoituksessa (9.7.2023) kantelija muun muassa toteaa, ettei Kansaneläkelaitos ole ratkaisu toiminta- ja puheterapian 26.1.2023 päivättyä jatkohakemusta siitä huolimatta, että kantelija on toimittanut Kansaneläkelaitokselle kaikki sen pyytämät tiedot.

Lisäkirjoituksen (28.8.2023) liitteenä on Kansaneläkelaitoksen kantelijalle lähettämä kirje, jossa todetaan, ettei kantelijan ilmoittamalla palveluntuottajalla ole sopimusta Kansaneläkelaitoksen kanssa kantelijan asuinkuntaan eikä se voi siksi korvata tämän palveluntuottajan toteuttamaa kuntoutusta. Kirjeeseen ei ole liitetty valitusosoitusta.

Lisäkirjoituksen (18.9.2023) mukaan puheterapian saatavuusongelma on yksittäistä kantelijaa laajempi ja Kansaneläkelaitoksen tiedossa. Kantelijan lapselle on saatu puheterapiaa. Kantelija

on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta valitusosoitusta koskien Kansaneläkelaitoksen lähettämää kirjettä palveluntuottajan hylkäämisestä.

Lisäkirjoituksen (27.9.2023) mukaan Kansaneläkelaitos on nyt ohjeistanut kantelijaa tekemään kantelun myönteisestä puheterapiapäätöksestä ja siinä esittämään pyynnön aiempien puheterapiamaksujen korvaamisesta hänelle.

LISÄSELVITYS

Kansaneläkelaitos on antanut 27.11.2023 päivätyn lisäselvityksen, jonka liitteenä on Kansaneläkelaitoksen Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikön kuntoutusryhmän 21.11.2023 päivätty selvitys.

RATKAISU

Tapahtumatietoja

Kantelijan lapselle on myönnetty toiminta- ja puheterapia Kansaneläkelaitoksen vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena ajalle 1.2.2022–31.1.2023. Puheterapian palveluntuottajana toiminut terapeutti on ilmoittanut Kansaneläkelaitokseen 7.6.2022 saapuneessa kuntoutuspalautteessa, että hän on lopettamassa terapiatyön syksyllä 2022 ja kantelijan kanssa on sovittu, että perhe hakee uutta puheterapeuttia kesän aikana. Kantelija on ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle, että hän on ollut yhteydessä kaikkiin Keravan alueen puheterapeutteihin, mutta kenelläkään ei ole ollut tilaa ottaa vastaan uusia asiakkaita.

Vakuutuspiirin ratkaisuasiantuntija on sopinut kantelijan kanssa, että myös Kansaneläkelaitos tiedustelee puheterapian palveluntuottajien vapaita asiakaspaikkoja. Se on selvityksensä mukaan kysellyt vapaita asiakaspaikkoja 5.7.2022 kahdeksalta Keravan alueella toimivalta puheterapian palveluntuottajalta. Kansaneläkelaitos on todennut, että valitettavasti se ei ole etsinyt palveluntuottajaa tuolloin asiakkaan kotikunnan ulkopuolelta. Myöhemmin elokuun lopussa puheterapeutin etsintää on laajennettu naapurikuntien palveluntuottajiin, mutta tuloksetta. Kansaneläkelaitoksen mukaan kantelijan lapsen kuntoutuspäätöstä ei ole voitu panna täytäntöön 23.6.2022–31.1.2023, koska sellaista palveluntarjoajaa, joka voisi tuolloin toteuttaa terapian, ei ole ollut saatavilla.

Kantelija on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta 29.7.2022, että puheterapia voitaisiin toteuttaa siten, että kantelijan lapsen aikaisempi, Keski-Suomen vakuutuspiirin alueella oleva puheterapeutti antaisi ohjauksellista puheterapiaa etänä ja varsinainen harjoittelu toteutuisi toimintaterapeutin avustuksella. Kantelija on myös pyytänyt, että osa puheterapiakerroista muutettaisiin toiminta-

terapiaksi. Kansaneläkelaitos on todennut kantelijalle, ettei toimintaterapeutti voi toimia etäte-
rapiassa mukana olevana henkilönä, vaan hänen tehtävänsä on toteuttaa kuntoutussuunnitel-
man mukaista toimintaterapiaa, jolle on asetettu omat tavoitteet.

Kansaneläkelaitos on 17.11.2022 ilmoittanut kantelijalle, ettei Eteläisestä vakuutuspiiristä ole
edelleenkään puheterapeuttia saatavilla kantelijan lapselle, ja tässä tilanteessa Keskiseltä va-
kuutuspiiriltä on tiedusteltu lupaa heidän puheterapiaresurssinsa käyttöön ohjauksellisen etäte-
rapien toteuttamiseen, mutta Keskinen vakuutuspiiri ei ole antanut lupaa.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusryhmän selvityksen mukaan, jos asiakkaan kuntoutussuunni-
telman laatimisen jälkeen tulee tarvetta muuttaa suositeltuja kuntoutustoimenpiteitä eli muuttaa
esimerkiksi puheterapiakertoja toimintaterapiaksi, asiakkaan on toimitettava täsmennetty ja pe-
rusteltu uusi kuntoutussuunnitelma julkisen terveydenhuollon yksiköstä. Kantelijan ehdotus pu-
heterapien toteuttamisesta toisen, avustavan henkilön avulla ei ole Kelan järjestämässä terapi-
assa mahdollista. Eri terapiamuodot kilpailutetaan erikseen ja jokaista terapiamuotoa hankitaan
määrällisesti asiakastarpeen mukaan. Palvelun laadun ja sisällön tulee vastata palvelukuvauk-
sen vaatimuksia. Puheterapiaa toteuttaa palvelukuvauksen mukaan puheterapeutin koulutuk-
sen saanut henkilö, jolla on Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna am-
mattihenkilönä.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusryhmän selvityksen mukaan puheterapien saatavuuden haaste
on tiedostettu. Valitettavasti puheterapeuteista on pula koko Suomessa, minkä vuoksi puhete-
rapien tarpeeseen vastaaminen voi toisinaan olla haasteellista. Valtakunnalliseen puhetera-
peuttipulaan on vastattu aloittamalla logopedian koulutus Itä-Suomen yliopistossa syksyllä
2021. Kansaneläkelaitos puolestaan pyrki hankkimaan lisää puheterapeutteja lisähankinnalla
kesken sopimuskauden vuonna 2020, koska voimassa olevilla sopimuksilla ei voitu kattaa ole-
massa olevan terapiapalvelun tarvetta. Tuolloin saatiin sopimuskaudelle 1.1.2021–31.12.2022
noin 800 uutta asiakaspaikkaa ja 44 uutta palveluntuottajaa. Vaativan lääkinnällisen kuntoutuk-
sen yksilöterapiat puheterapia mukaan lukien on kilpailutettu uudelleen vuoden 2022 aikana.
Sopimuskaudelle 1.1.2023–31.12.2024 saatiin 680 puheterapien palveluntuottajaa ja noin 2
000 puheterapeuttia, jossa on kasvua vuoden 2019 alkuun verrattuna palveluntuottajien osalta
n. 10 % ja terapeuttien osalta n. 30 %.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusryhmän selvityksessä todetaan vielä, että kuntoutusetuuden
maksaminen perustuu aina asiakkaalle tehtyyn myönteiseen kuntoutuspäätökseen. Kuntoutuk-
sesta maksetaan korvaukset annetun kuntoutuspäätöksen mukaisesti. Kantelijan lapselle on
myönnetty vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena oikeus puheterapiaan. Päätöstä ei ole kui-
tenkaan voitu panna täytäntöön, koska ei ole löytynyt palveluntuottajaa, joka voisi toteuttaa kun-
toutuksen. Kantelija on ostanut lapselleen puheterapeutin etäohjausta, jonka korvaaminen ei
ole mahdollista, sillä kantelijan lapselle ei ole maksusitoumuksena toimivaa kuntoutuspäätöstä

etäohjausta antavalle puheterapeutille. Kansaneläkelaitos on pahoitellut kantelijalle uuden puheterapeutin etsimisessä ollutta viivettä ja siitä aiheutunutta kuntoutuksen keskeytymistä.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusryhmän lisäselvityksen mukaan kantelija on hakenut puhe- ja toimintaterapialle jatkoa 26.1.2023 päivätyllä hakemuksella. Hakemus on otettu Kansaneläkelaitoksella aktiiviseen käsittelyyn ruuhkautuneen etuuskäsittelyn vuoksi 31.3.2023. Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalääkäri on antanut arvionsa asiasta 18.4.2023. Etuuskäsittelijä on pyytänyt asiantuntijalääkäriin arvion mukaisesti hoitavalta taholta 20.4.2023 täsmennystä diagnoosiin sekä ajantasaiset puheterapeutin ja toimintaterapeutin arviot.

Hakemus on hylätty 8.5.2023, koska pyydettyjä lisäselvityksiä ei ole toimitettu. Päätöksessä on todettu, että asia voidaan ottaa uudelleen käsittelyyn, kun pyydetyt selvitykset on toimitettu. Päätökseen on liitetty valitusosoitus. Pyydetty lisäselvitys on toimitettu 15.5.2023 Kansaneläkelaitokselle. Kantelija on toimittanut 26.5.2023 kuntoutussuunnitelman täydennyksen ja 20.6.2023 toimintaterapeutin arvion Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalääkäriin arvio on pyydetty 16.8.2023 ja saatu 22.8.2023. Kantelija on ilmoittanut kuntoutushakemuksessa puheterapian osalta sellaisen palveluntuottajan, jolla ei ole sopimusta puheterapiapalvelun tuottamisesta kantelijan asuinkunnan alueella, jonka vuoksi Kansaneläkelaitos on 24.8.2023 postitetulla kirjeellä pyytänyt kantelijaa valitsemaan uuden palveluntuottajan. Kantelija on vastannut tähän 30.8.2023. Kansaneläkelaitos on antanut valituskelpoisen päätöksen puhe- ja toimintaterapiaan 1.9.2023. Kantelija on valittanut päätöksestä 6.10.2023, ja valitus on toimitettu Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyyn.

Kansaneläkelaitoksen mukaan kantelijan kuntoutuspäätöksen jatkohakemuksen käsittely on kestänyt kokonaisuudessaan lähes 15 viikkoa. Kansaneläkelaitos on pahoitellut jatkohakemuksen käsittelyn viivästymistä ja sitä, ettei kuntoutus ole päässyt jatkumaan suunnitellusti.

Kansaneläkelaitos on vielä todennut, että kantelijalle lähetetyssä lisäselvityskirjeessä 24.8.2023 on ollut kyse etuusasian valmistelusta, joten se ei ole ollut muutoksenhakukelpoinen. Kantelija on saanut 8.5.2023 ja 1.9.2023 päivätyjen kuntoutuspäätösten liitteenä muutoksenhakuosituksen.

Oikeusohjeet

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 26/2016) 26 artiklan 1 a alakohdan mukaan sopimuspuolet toteuttavat tehokkaat ja asianmukaiset toimet muun muassa vertaistuen avulla, jotta vammaiset henkilöt voisivat saavuttaa ja säilyttää mahdollisimman suuren itsenäisyyden, täysimääräiset ruumiilliset, henkiset, sosiaaliset ja ammatilliset kyvyt sekä täysimääräisen osallisuuden ja osallistumisen kaikilla elämänalueilla. Tätä varten sopimuspuo-

let järjestävät, vahvistavat ja lisäävät laaja-alaisia kuntoutuspalveluja ja -ohjelmia erityisesti terveyden, työllisyyden, koulutuksen ja sosiaalipalvelujen aloilla siten, että nämä palvelut ja ohjelmat aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja ne perustuvat yksilöllisten tarpeiden ja vahvuuksien monialaiseen arviointiin.

Lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59/1991) 3 artiklan 1 kohdan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen 24 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat, että lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta sekä sairauksien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarkoitetuista palveluista. Sopimusvaltiot pyrkivät varmistamaan, ettei yksikään lapsi joudu luopumaan oikeudestaan nauttia tällaisista terveyspalveluista.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Hallintolain (434/2003) 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Hallintolain 23 a §:n mukaan viranomaisen on määriteltävä toimialansa keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa oleva käsittelyaika sellaisille hallintopäätöksellä ratkaistaville asioille, jotka voivat tulla vireille vain asianosaisen aloitteesta. Kansaneläkelaitos on lisäselvityksensä mukaan asettanut kuntoutushakemusten käsittelylle tavoiteajaksi viisi viikkoa. Tavoiteaika on aika, joka kuluu hakemuksen saapumisesta siihen, että ratkaisija antaa asiasta päätöksen. Tavoiteajan lisäksi Kansaneläkelaitos ilmoittaa verkkosivuillaan kuntoutushakemusten keskimääräisen käsittelyajan. Käsittelyaika on keskiarvo, joka on laskettu edeltävän seitsemän päivän ajalta niistä hakemuksista, joihin ei ole tarvittu lisäselvityksiä.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 9 §:n 1 momentin mukaan alle 65-vuotiaalla vakuutetulla, joka ei ole julkisessa laitoshoidossa, on oikeus saada hyvän kuntoutuskäytännön mukaista vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta

työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista varten, jos 1) hänellä on sairaus tai vamma sekä sairauteen tai vammaan liittyvä suoritus- ja osallistumisrajoite, josta aiheutu vähintään vuoden kestävä kuntoutustarve; 2) 1 kohdassa tarkoitettu rajoite on niin suuri, että hänellä on sen vuoksi huomattavia vaikeuksia arjen toiminnoista suoriutumisessa ja osallistumisessa kotona, opiskelussa, työelämässä tai muissa elämäntilanteissa julkisen laitoshoidon ulkopuolella; sekä 3) vaativa lääkinällinen kuntoutus on perustellusti tarpeen mahdollistamaan vakuutetun arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista.

Saman lain 10 §:n 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos järjestää 9 §:ssä tarkoitettuna vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena terapioiden ja moniammatillisia kuntoutuspalveluja. Terapioiden ja moniammatillisten kuntoutuspalvelujen tulee olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaisia sekä perustua erityisasiantuntemukseen ja tarpeelliseen yhteistyöhön.

Saman lain 14 §:n 1 momentin mukaan kuntoutujalle tai hankitun kuntoutuspalvelun tuottajalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset.

Arviointi

Kansaneläkelaitos on todennut kantelijan lapsen vaativan lääkinällisen kuntoutuksen tarpeen ja myöntänyt hänelle kuntoutusta. Perustuslain mukaan julkisella vallalla on turvaamisvelvollisuus jokaiselle riittäviin sosiaali- ja terveystalveluihin. Kansaneläkelaitoksella on siten lakiin perustuva velvollisuus järjestää jokaiselle myöntämänsä vaativa lääkinällinen kuntoutus.

Selvityksen perusteella Kansaneläkelaitos on pyrkinyt aktiivisesti avustamaan kantelijaa terapeutin saamisessa, mutta tässä ei ole kuitenkaan onnistuttu. Kansaneläkelaitos ei ole siten pystynyt turvaamaan kantelijan lapsen lakisääteistä oikeutta vaatimaan lääkinälliseen kuntoutukseseen. Näin ollen Kansaneläkelaitos on laiminlyönyt perustuslailla julkiselle vallalle säädetyn velvollisuuden riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamisessa ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 10 §:n 1 momentissa säädettyä vaativan lääkinällisen kuntoutuksen järjestämisvelvollisuuden.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalvelujen järjestämisessä velvoittavat hankintalainsäädännön säännökset eivät sellaisinaan oikeuta poikkeamaan kuntoutujalle laissa turvatuista talveluista tai oikeusasemasta.

Kantelija on kantelussaan vaatinut myös, että Kansaneläkelaitos veloitettaisiin korvaamaan hänelle hänen yksityisesti kustantamansa puheterapiaohjaus. Minulla ei ole kuitenkaan valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain (193/2000) nojalla toimivaltaa määrätä korvauksia enkä tässä ratkaisussa siten ota kantaa tähän vaatimukseen, vaan arvioin Kansaneläkelaitoksen menettelyä lain ja hyvän hallinnon kannalta.

Lähtökohtaisesti kuntoutujan tulee saada valituskelppoinen ratkaisu kaikista seikoista, jotka sisältyvät hänen kuntoutusoikeuteensa. Vakuutusosoikeus on päätöksissään (12.12.2019 VakO 2551:2018 ja 3.2.2011 dnro 5744/2008/409) katsonut, että vakuutetun oikeusturva edellytti, että hän voi saada Kansaneläkelaitoksen kuntoutusasiassaan antaman päätöksen myös palveluntuottajan valinnan osalta riippumattoman lainkäyttöelimen ratkaistavaksi. Kuntoutuspalvelun tuottajalla saattaa olla itsenäistä merkitystä kuntoutujan laissa säädetyn oikeuden toteutumiseksi. Asianmukaisesti perustellun valituskelppoisin päätöksen saaminen myös palveluntuottajaa koskevaan vaatimukseen on kuntoutujan oikeusturvan kannalta korostuneen tärkeää tilanteessa, jossa Kansaneläkelaitos ei ole voinut hyväksyä vaatimusta. Palveluntuottajan valintaa koskeva päätös siten tosiasiallisesti sisältää oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7 §:n mukaisesti vakuutetun oikeutta tai etuutta koskevan ratkaisun, jonka on oltava valituskelppoinen.

Laillisuusvalvontakäytännössä on yleisesti katsottu, että viranomaisen ei voi pätevästi vedota ruuhkautuneeseen työtilanteeseen tai puutteellisiin resursseihin asian käsittelyn viipyessä, vaan sen on pyrittävä huolehtimaan siitä, että sillä on tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen osoitetut resurssit ja toimivat työtavat kulloisessakin tilanteessa. Viranomaisen tulee tehokkaalla työnjohdolla, työnteon organisoinnilla ja toimintatapojen kehittämisellä sekä muilla käytettävissä olevilla työntekijöiden parantavilla keinoilla vaikuttaa omaan toimintaansa niin, että lakia kyettään noudattamaan.

Käsittelyaikojen asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia passiivisia ajanjaksoja, joiden aikana käsittely ei ole edennyt.

Asian käsittely Kansaneläkelaitoksessa on kestänyt huomattavan kauan eli noin 25 viikkoa. Tästä ajasta on laskettu pois ne ajanjaksot, jolloin hakemukseen on odotettu täydennystä kantelijalta. Asian käsittelyaika on siten ollut noin viisinkertainen Kansaneläkelaitoksen asettamaan viiden viikon tavoiteaikaan verrattuna ja yli kolminkertainen Kansaneläkelaitoksen ilmoittamaan keskimääräiseen seitsemän viikon käsittelyaikaan verrattuna.

Kansaneläkelaitos on kantelijan asiassa laiminlyönyt järjestää vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisesti. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen menettely olla antamatta kuntoutujalle heti ilman erillistä vaatimusta valituskelppoisia ratkaisua palveluntuottajan valintaa koskevassa asiassa on ollut perustuslain ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain vastaista. Kantelijan kuntoutushakemuksen käsittelyaika on ollut huomattavan pitkä ja asian käsittely on ollut selvästi viivästyntä Kansaneläkelaitoksen tavoiteaikaan ja keskimääräiseen käsittelyaikaan verrattuna.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Kansaneläkelaitoksen huomiota Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisen lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevien säännösten noudattamiseen. Kiinnitän Kansaneläkelaitoksen huomiota myös oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädettyjen valituskelpoisen päätöksen antamista sekä perustuslaissa ja hallintolaissa säädettyjen asian viivytyksetöntä käsittelyä koskevien velvoitteiden noudattamiseen.

Lähetän tämän päätökseni tiedoksi Kansaneläkelaitokselle ja sosiaali- ja terveysministeriölle, joita pyydän esittämään arvionsa tarpeellisista toimista vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnetyn puheterapian saatavuuden varmistamiseksi viimeistään 6.5.2024.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm